

La Declaracio Valencianista de 1918

(Revisio d'un text clau per al valencianisme)

**JULI MORENO
I MORENO**

La Declaracio Valencianista de 1918

(Revisio d'un text clau per al valencianisme)

Per Juli Moreno i Moreno

I Introduccio:

Des del valencianisme que en coherencia proclama una realitat valenciana singular, des d'eixe moviment que treballa per mantindre una concepcio nacional lliure d'ingerencies i tuteles, es fa precis no perdre de vista els nostres orogens i, de tant en tant, revisar la propia historia, historia que este moviment començà a generar a finals del segle XIX i principis del passat. Si aço es fa, pot resultar sorprenent comprovar lo molt realisat i mes encara si eixa revisio se fa exhaustiva; llavors es podra comprovar la cantitat de documentacio que diferents colectius, entitats i partits poltics generaren per tal d'anar conformant un corpus ideologic i, còm no, identitari.

Com es natural, al principi la societat valenciana es mogue entre titubejos; indecisions que comportaren la falta d'un corpus solit o consolidat i conseqüent ausencia de cohesio entorn a un projecte autonomiste durant la Segona Republica. Arribar a un minim consens en un anteproyecte d'Estatut no nomes costà molt, mes encara, este no era ni representatiu del conjunt de la realitat valenciana, ni menys encara de tot el territori. Nomes unes minories conscienciades i, com s'ha dit, sense una implantacio en tot el territori, assumiren eixe projecte que quedaria frustrat de manera definitiva per l'esclat de la Guerra Civil.

Des de la perspectiva que dona el temps, hui es poden analisar les aportacions de figures fonamentals com Gaetà Huguet Breva o Fausti Barberà (noms que ya formen part de l'imaginari colectiu valencianiste), pero tambe de Rafael Trullenque, Rossent Gumiel, Ignaci Villalonga, Josep Mª Bayarri..., sense oblidar l'accio dinamisadora de distints colectius.

D'estos ultims es vol citar ara a la Joventut Valencianista [1] puix possibilità la Declaracio Valencianista de 1918, document del qual en este treball es prete destacar tant els huit punts fonamentals dels que consta, com les persones que desenrollaren els mateixos en diferents colaboracions, les quals es succeiren en el temps, sent publicades, com la Declaracio, en el diari vespertri La Correspondencia de Valencia. Possiblement sense ser massa conscients, o si, uns i atres anaren donant forma i completant un corpus valencianiste, en un conjunt de principis i de preceptes que conformarien la part teorica d'este moviment.

Cert es que -com ya s'ha mencionat-en eixe moment se pot dir que hi ha posicions encontrades, especialment en lo que es referix a elements identitaris, procedencies, filiacions..., mentres que tots coincidiran en idealisar l'epoca de la conquesta jaumina -arreglant l'herencia del romanticisme i sense fer justícia a la línia continuista que nos lliga en els pobles ibers (idea tan estimada per Nicolau Primitiu o Julià San Valero)- o en destacar l'especial protagonisme del Regne cristià de València, del qual es faria acreedor per se.

La pretensió en esta aproximació ad aquell document i als seus redactors no passa de fer uns breus apunts sobre aquelles bases, uns principis també controvertits, com casi tot lo que produeixen els valencians al voltant de la seua pròpia identitat i sobre la seua projecció com a poble, però que conve coneixer per a seguir refermant la condició valenciana com a col·lectivitat i com a poble. Este document constituïa una proposta que comportava la dinamització del moviment valencianista i que implicava acabar en l'immobilisme de certes entitats que fins al moment l'havien capitalitzat.

La Declaració Valencianista apareix en un moment en el qual es propicia el reconeixement de les minories nacionals: la proclama o discurs dels "Catorze Punts" [2] del 28 president dels EE.UU., Wilson [3], que propiciarà un suport, una volta acabada la I Guerra Mundial (1914-1918), a l'esclat dels moviments nacionals que ya eren emergents en el continent europeu des de finals del segle XIX. En València, Patria Nova, Unió Valencianista Regional (Unió Valencianista) i Joventut Valencianista seran algunes de les entitats més progressistes que intentaran obrir noves dinàmiques en un "valencianisme" anquilosat i seqüestrat pel conservadurisme.

Precisament Unió Valencianista i Joventut Valencianista seran les impulsores d'esta Declaració, un document que s'articula, com ya s'ha dit, en huit punts, i en uns altres tants comentaris o "glosses" que faran destacats membres d'estes agrupacions com Eduart Martínez Sabater, Ignaci Villalonga Villalba, Josep García Conejos, Eduart Martínez Ferrando, Pasqual Asins Lerma, Salvador Ferrandis Luna, Maximilià Thous Orts i Lluís Cebrian Ibor. Del comentari de les glosses, aixina com d'una breu aproximació als personatges dels quals se troben algunes referències, convindrà ocupar-se més avant, però primer es necessari transcriure la pròpia Declaració, que aparegue publicada el dia 14 de novembre de 1918 en La Correspondencia de Valencia:

DIARIO DE INFORMACIÓN		
AÑO I	Edición de la capital	NUM. 1.824
Declaració Valencianista Les bases que la "Unió", i la "Joventut", valencianistes defensen, prescindint de les idees que, n'altres ordens pogueren professar els seus components, son estes: 1.º El Poble valencià, integrat per els habitants de les tres províncies actuals, constituïx una forta personalitat social caracteritzada per la possessió d'una llengua pròpia, per la seua modalitat racial, per la comunitat de història i de condicions econòmiques. 2.º Esta personalitat, per 'el fet de la seua existència i per la voluntat del seus components, té dret a constituir un Estat amb el poder de donar-se el mateix la seua forma i constitució. Esta es la fonamental reivindicació valencianista. 3.º Reconeixem la compatibilitat de l'Estat Valencià i la seua convivència amb les demés regions i nacionalitats ibèriques dins d'una Federació Espanyola o Ibèrica, establint clarament la distinció de atribucions de l'Estat Valencià i el Federal, i una conseqüent divisió de la Hisenda per a cobrir les respectives atencions. Les funcions pròpies del Estat Valencià deurán ser exercides amb plena soberania, sense cap intromissió estranya. 4.º Sense perjudicar definitivament la divisió de estes funcions acceptem per el moment, la formulada 'en la Assemblea de Parlamentaris de Octubre de 1917. 5.º Existint en València, segons els territoris, dualitat de llengües valenciana y castellana, demanem la cooficialitat per a els dos idiomes. 6.º Conseqüents amb la idea de respecte als organismes naturals, els municipis valencians fruirán de la seua autonomia, tenint el poder de constituir-se dins dels límits generals d'una llei municipal que procure, per a els ajuntaments la màxima eficàcia tècnica compatible amb els principis democràtics. 7.º Reconeixent les varietats locals dins de l'antic Regne de València i conseqüents amb el criteri descentralitzador, el Estat Valencià respectará les varietats provincials o comarcales, quan els respectius municipis les consagren per Unions o Mancomunitats entre ells. 8.º El Estat Valencià podrà mancomunar-se, per a fins concrets, amb altres Estats de la Federació, si ho estima convenient, conservant íntegra la seua personalitat.		

Declaració Valencianista

Les bases que la “Unió” i la “Joventut” valencianistes defensaven, prescindint de les idees que’n atres ordens pogueren professar els seus components, son estes:

1. El Poble valencià, integrat per els habitants de les tres províncies actuals constituïx una fòrta personalitat social caracteritzada per la possessió d’una llengua pròpia, per la seua modalitat racial, per la comunitat de història i de condicions econòmiques.
2. Esta personalitat, per el fet de la seua existencia i per la voluntat dels seus components, te dret a constituir un Estat amb el poder de donar-se ell mateix la seua forma i constitució. Esta es la fonamental reivindicació valencianista.
3. Reconeixem la compatibilitat de l’Estat Valencià i la seua convivència amb les demás regions i nacionalitats ibèriques dins d’una Federació Espanyola o Ibèrica, establint clarament la distinció de atribucions de l’Estat Valencià i el Federal, i una consegüent divisió de la Hisenda per a cobrir les respectives atencions. Les funcions pròpies de l’Estat Valencià deuran ser exercides amb plena sobirania, sense cap intromissió extranya.
4. Sense prejudicar definitivament la divisió de estes funcions acceptém per el moment, la formulada en la Assemblea de Parlamentaris de octubre de 1917.
5. Existint en València, segons els territoris, dualitat de llengües valenciana i castellana, demaném la cooficialitat per a els dos idiomes.
6. Conseqüents amb la idea de respecte als organismes naturals, els municipis valencians fruïran de la seua autonomia, tenint el poder de constituir-se dins els límits generals d’una llei municipal que procure, per a els ajuntaments la máxima eficacia tècnica compatible amb els principis democràtics.
7. Reconeixent les varietats locals dins de l’antic Regne de Valencia i conseqüents amb el criteri descentralitzador, el Estat Valencià respectará les varietats provincials o comarcals, quan els respectius municipis les consagren per Unions i Mancomunitats entre ells.
8. L’Estat Valencià podrà mancomunar-se, per a fins concrets, amb atres Estats de la Federació, si hu estima convenient, conservant íntegra la seua personalitat.

Tambe els Comentaris que desenrollen cada qüestio: nom del territori, llengua valenciana cooficial, estat federal, facenda propia, integritat territorial valenciana... mereixen un estudi comentat, pero sera convenient, primer que no res, reflexionar sobre el contingut de la Declaracio:

- Son Unes bases naixcudes en el marc d’un valencianisme politic embrionari, com a suport ideologic d’estes, i que un grup de jovers entusiastes, importants personalitats despuix, desenrollaren en un document que, baix el titul de *El pensament valencianiste. Declaracio oficial i comentaris*, edità Unio Valencianista Regional en 1919. Encara que el seu contingut, com ya s’ha indicat, aparegue primerament seccionat en una serie de colaboracions en el diari *La Correspondencia de Valencia* durant 1918.

- Esta Declaració va supondre la constitució d'un cos teòric, del valencianisme en general i del polític en particular; tota una sèrie de principis ideològics que donen pas a un incipient nacionalisme inspirat en el federalisme, lluny de plantejaments que comportaren la ruptura en l'Estat espanyol.

Molt arrere queden hui aquelles reivindicacions que conformaren els principis ideològics de l'Unió Valencianista Regional, i es pot afirmar que només en part han segut superades per l'actual Estatut d'Autonomia valencià, sent aquelles, en la majoria dels casos, molt més progressistes i ambicioses en lo referent a un autogovern que exigien i proclamaven els membres d'aquella formació, la qual, per una altra banda, només arribà a aconseguir alguna exigua representació política.

II Comentaris

Serà interessant destacar algunes de les idees aportades pels autors en els Comentaris que realisaren a cada una de les bases; es complirà així en eixe propòsit d'aproximació a un document que, sense perdre massa vigència, podria actualment ser un punt d'encontre per als qui treballen per un valencianisme coherent i de construcció. L'explicació d'estos comentaris a les Bases, així com una breu

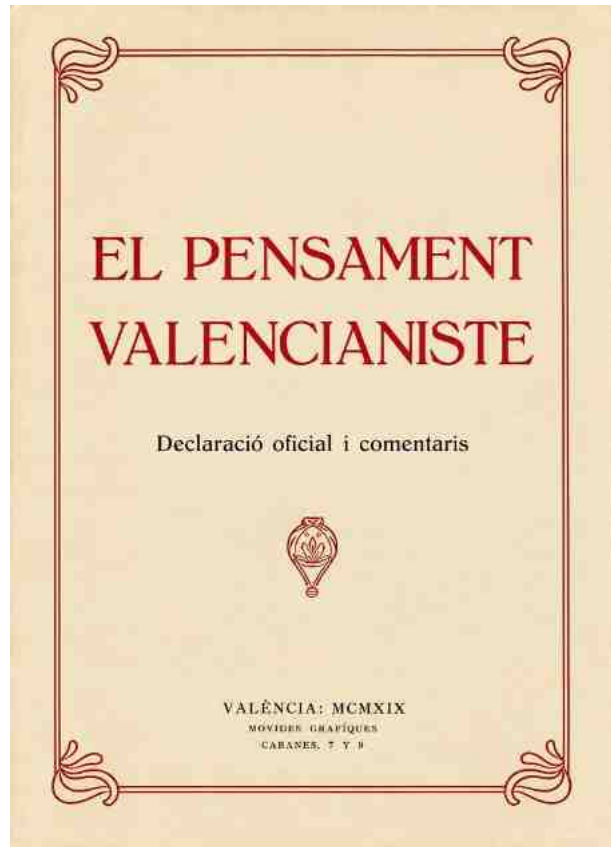
aproximació al personatge que les desenvollopà (sempre que siga possible), seran l'aportació feta en haver-se complert en 2009 el 90 aniversari de la seua proclamació, que queden ara a judici del lector.

1. Base primera

El Poble valencià, integrat per els habitants de les tres províncies actuals constituïx una fòrta personalitat social caracterisada per la possessió d'una llengua pròpia, per la seua modalitat racial, per la comunitat de història i de condicions econòmiques.

L'encarregat del seu desenvollopament i comentari fou Eduard Martínez Sabater i Seguí [4], el qual, baix l'epígraf de I, definia el poble valencià tal i com el concebien aquells apassionats joves valencianistes, i en este sentit proclamava:

La naturalesa, la llengua, l'Historia, l'economia, la rasa i les costums, perfilen i dibuixen amb tanta precisió nostre poble – comprés en les tres províncies germanes d'Alacant, Valencia i Castelló-, que seria ociosa tota explicació d'esta nostra primera afirmació, si no fora per que'ls enemics, volent negar-nos, ens

parlen sempre de rasa espanyola i esperit espanyol, per a donar unitat a lo que mai l'ha tinguda. [5]

I seguix, en este fragment que es reproduix, proclamant meridianament clara la concepció que tenien respecte de la llengua valenciana

La personalitat valenciana existix. [...] En primer lloc, la llengua valenciana, que parlen les tres quartes parts de la població ens diferencia notoriament del rest d'Espanya. Sobre tindre un mateix orige que la catalana i la mallorquina, encara adopta una modalitat dialectal més dolça, més suau, que la fa distinta a d'elles. [6]

Parla de llengües germanes, d'un possible orige comu, pero mai i en ningun cas subordina la llengua valenciana a qualsevol atra. Intelectuals en tanta formació i construïnt com estaven un moviment no podien oblidar que la llengua valenciana era un element clau, cohesionador, que contava en un passat gloriós, puix no debades havia segut la primera en tindre un segle d'or en el conjunt de les demes llengües peninsulars.

Les afirmacions se concatenen i, en justificacions raonades, manifesta:

El poble valencià també està unit per una historia propia que'l caracteritza. [...] Ella (l'història) es l'espill de la vida valenciana. Quan perguerem nostra llibertat perguerem també nostra historia, per que com diu Chamfort "l'història dels pobles sotmesos al despotisme, no es més que una simple colecció d'anècdotes. [7]

La primavera es arribada. Els valencians, pensen ja en sí mateixos i afirmen ses característiques. Pront est dols amor, que escomensa en la família i acaba en la patria, ens tornarà viva i esplendent la nació valenciana i nostra propia patria floreixerà com els rosers en maig. [8]

2. Base segona

Ignaci Villalonga i Villalba [9] desenvolupa en este punt conceptes tan importants com controvertits, els de Nació o Nacionalitat i el d'Estat. En este segon punt de la Declaració exposa:

Esta personalitat, per el fet de la seua existència i per la voluntat dels seus components, té dret a constituir un Estat amb el poder de donar-se ell mateix la seua forma i constitució. Esta es la fonamental reivindicació valencianista.

Sense dubte es un tema de rabiosa actualitat, difícil d'abordar quan es vincula nacionalisme a separatisme i es satanisa en connotacions que sense escrúpols el vinculen al terrorisme.

Llavors, Ignaci Villalonga i els membres de la UVR no van temer expressar en claritat els conceptes i la relació de València (nació/estat) i Espanya (estat federal, “Estat compost... l’Espanya Gran en que Cambó somia”):

Per a els nacionalistes de tot el món es fonda la distinció del concepte d’Estat y de Nació. El primer se defineix com societat política organitzada per a la vida del Dret i per a promoure la pública prosperitat. Es, per lo tant, una cosa producte de la voluntat dels homens, una cosa susceptible de formació i dissolució, de augment o disminució. Es una entitat artificial [...]

La Nació, en canvi, es producte natural, espontani, determinat per el territori, la historia, la rasa, el dret, i sobre tot la llengua, i com a conseqüència la cultura. [10]

No amaga que les seues idees estiguen inspirades en Cimbali (provablement en Giuseppe, i en la seua obra Los derechos de los pueblos, 1917) i en Rovira i Virgili, i en els seus treballs sobre els principis de les nacionalitats; o que a nivell peninsular es podrien considerar quatre nucleus racials (Galaic-portugues, vasc-navarres, castella i “el nostre integrat per Catalunya, Mallorca i València”); pero arriba a la conclusió, il·lògica per una altra banda, que València es per se i que només tingue vinculació durant l’època mitjana en els territoris nomenats en la figura del rei, i arriba a concloure en que esta, la segona, es la base fonamental de la reivindicació valencianista.

Demanem, puix un Estat valencià, no una Mancomunitat [...], ni un Cantó [...] I eixe futur Estat, segons la Base, el volém, dotat del poder de donar-se la seua forma de govern o Estatut, i d’exercir el poder legislatiu en la seua esfera d’acció. Este poder vindria confiat a una Assemblea o Parlament valencià, i ademés existiria un poder executiu, Consell o President elegit directament per el poble o per l’Assemblea. [11]

Resulta una base un tant confusa, puix mentres que no dubta en reconèixer l’absoluta personalitat de València i els seus drets com a col·lectivitat nacional, per una altra banda referencia no poques vegades els llaços que unien València en Catalunya i Mallorca; sense dubte no pot ocultar una clara influència del pensament que representa el catalanisme expansionista de Rovira i Virgili, Prat de la Riba o Cambó o l’imperialisme que destilen les Bases de Manresa.

3. Base tercera

La desenvolupa Josep Garcia Conejos [12] i, en realitat, i com l’autor indica, es com un resum de les anteriors, especialment de la segona, posant l’accent en la relació entre els estats que poden conformar la Federació Espanyola, aixina com en el tema financer i de la Facenda Pública:

Reconeixem la compatibilitat de l’Estat Valencià i la seua convivència amb les demés regions i nacionalitats ibèriques dins d’una Federació Espanyola o Ibèrica, establint clarament la distinció de atribucions de l’Estat Valencià i el Federal, i una consegüent divisió de la Hisenda per a cobrir les respectives atencions.

Les funcions pròpies de l'estat Valencià deurán ser exercides amb plena soberania, sense cap intromissió estranya.

Arribém a tindre, puix, per una banda, el reconeiximent de la personalitat de alguns núclis amb els seus Estats, i per una altra una afinitat material i espiritual d'interessos. Molts d'estos interessos son comuns a tots els núclis, i per a la seua realització, la fórmula més pràctica i més adequada es una Federació Espanyola o Ibérica. [13]

Una federació que inclus considera poder ampliar fins abarcar a tots els pobles llatins o europeus (idees ben avançades per al moment i compatibles en les dels fundadors de l'europeisme i en eixa Europa dels pobles, encara per fer).

Seguix volent donar solució a conceptes que poden ser contrapuntats en el terreny polític, com es el cas de Nacionalisme i Federalisme, llavors indica:

Volguérem d'una volta definir completament l'un i l'altre. [...] el Nacionalisme és la substància, i el Federalisme la forma. Es a dir, per a que existisca un Estat federal que puga regir a diversos núclis, pobles, regions o nacionalitats – qualsevulla que siga la paraula utilitzada- es necessari que aquells existisquen amb personalitat pròpia. [14]

Tot assó suposa la fraccionabilitat del exercici de la soberania, per que tant l'Estat federal en la seua esfera, com els altres Estats, son sobirans. [15]

Indubtablement, fa referencia a les possibles institucions legislatives i possibles representativitats i, com no, aborda el tema que ha de fer possible el funcionament dels estats, l'economic. Se decanta per la constitució de facendes pròpies i la divisió dels impostos, puix l'altra fórmula, la dels concerts economics, llavors aplicats en el País Vasc i Navarra, els considera un privilegi i com a tal una injustícia odiosa. Unicament s'estaria disposat a acceptar esta fórmula –el concert economic- per a una situació transitoria i breu. Textualment diu:

Venim reconeixent la existencia de dos organismes polítics, l'Estat central i l'Estat valencià que com a tals, han de tindre una vida próspera i independent, per a lo qual necessàriament han de tindre els seus mitjos propis; es a dir Hisendes pròpies.

I en este punt nos trobem amb dos teories completament oposades. Els concerts econòmics i la divisió d'imposts. [16]

La base tercera conclou remarcant el criteri de que les funcions pròpies de l'Estat valencià siguen exercides en plena i absoluta sobirania i sense intromissions de l'Estat federal.

Algunes idees, indubtablement, son ja caduques, unes altres necessitarien d'una revisió, pero les mes son pròpies del debat polític actual quan s'aborda la possible reforma de la Constitució, la recaptació i administració dels impostos, els fons de compensació..., encara que la classe política valenciana, la d'abans i la d'ara, està ben llunt de protagonisar un projecte d'estructuració de l'Estat: l'acomodament i el viure agenollats ad algun dels pols de poder i decisió (Madrid o Barcelona) els satisfà completament.

4. Base quarta

Desenrollada per Eduart Martínez Ferrando [17], diu:

Sense prejudicar definitivament la divisió de estes funcions, acceptem per el moment la formulada en la Assamblea de Parlamentaris de Octubre de 1917.

Martínez Ferrando fa un plantejament de les competencies que se li atribueixen a l'Estat central i les que corresponen a la Nacio valenciana en base als plantejaments de l'Assamblea de Parlamentaris d'Octubre de 1917 (esta fon proyeccio d'una primera assamblea de parlamentaris, integrada unicament per catalans i celebrada en juliol del mateix any), la qual es constitui com a conseqüència de la crisis politica, economica i social del moment. Els principis que alli foren debatuts afectaven a la propia organisacio de l'Estat, be com a federal o be com a ultrafederal, i en una acceptacio de les decisions alli preses, tant sobre principis com sobre l'organisacio, pels redactors de la Declaracio, es traslladaren en este punt. Es feu en caracter de provisionalitat, la qual cosa queda palesa en els següents paragrafs:

Les presents bases, filles del moment actual espanyol, tenen un caracter merament transitori d'oportunitat i transacció, ni suponen el federalisme de Pi i Margall, que assignava deset funcions al Poder Central, ni la confederació de les Bases de Manresa, que l'atribuía tan sols sis, i es que el primer significava, [...] la major descentralitzacio de funcions dins d'un mateix poble –l'espanyol-, i la segona, per sa banda, establix que hi ha en Espanya Quatre pobles distints: el galaic-portugués, el bascongat, el castellá i el catalá-valenciá-mallorquí” [18]. [...] Més clar per l'Estat compost federal ocorreria que tots els pobles espanyols tindrien els mateixos poders regionals, i aquell iguals prerrogatives respecte d'ells, és un organisme puix, més proper a la “geometría” dels nostres polítics castellans i castellanitzats.

En quan a la confederació íntegra, quasi el sistema contrari, totes les nacionalitats i regions ibèriques posseirien diverses llibertats, així com serien diferents les facultats de l'Estat compost en relació a elles, per tant, representa quelcom més avingut amb la realitat i la vida, qual ritme no és uniforme. Assó no exclou que la confederació pugua compendre varios Estats en el cas dels federats. [19]. Atenent a les funcions que aquella Assamblea indica que corresponen a l'Estat espanyol; li atribuiren les següents:

- Les relacions internacionals i representacio diplomatica; les forces armades, defensa nacional i control de fronteres; condicio per a tindre la nacionalitat espanyola i reconeiximent de drets; el regim arancelari, tractats comercials i les aduanes; abanderament de mercants; ferrocarrils i canals d'interes general; la legislacio penal i mercantil, propietat industrial i intelectual; peses i mides, i sistema monetari; correus i telegrafs, eficacia dels documents publics i la justicia; i la legislacio social-. Martínez Ferrando reclama per a Valencia la capacitat politica, la legislacio social i sobre tot una adequada i democratica gestio, atenent als principis de l'Assamblea Parlamentaria de 1917.

5. Base quinta

Desenrollada i glossada per Pasqual Asins Lerma [20] dia aixina:

Existint en Valencia, segons els territoris, dualitat de llengües valenciana i castellana, demanem la cooficialitat per als dos idiomes.

En esta base quinta Pasqual Asins aborda el tema de l'idioma, al qual el considera l'element essencial en la personalitat dels pobles. Ho fa despuix de considerar suficientment justificat el dret a constituir-se Valencia com Estat, i desenrolla i analisa la situacio de la llengua valenciana i el estatus que esta ha d'ocupar en la societat valenciana, a imitacio de com ho fan les llengües nacionals entre els moviments nacionalistes que florisken en tots els països del mon.

Partint de la premisa:

No creem que hi hatja aleshores qui, equilibrat, desprovist de tota passió, al tractar de la constitució d'un Estat valencià s'atrevera a negar l'oficialitat de la llengua valenciana en este Estat. [...] Perqué la llengua [...] es –com deia l'Herder- solidificant els valors quantitatius, l'ànima mateixa dels pobles feta visible i tangible. I a un Estat valencià que li mancara la suma dels valors espirituals –junt als materials- de la nostra terra seria una mena de joguet –per a primar mes l'argument- que's trencaria en les primeres mans infantivols que'l posseiren. [21]

Considera mes que justificada la cooficialitat de l'idioma, pero tambe reconeix que el territori valencià es bilingüe puix hi ha unes comarques interiors en les quals tradicionalment es parla castella, en este sentit realisa un estudi sobre la dita circumstancia dual, dellimitant les zones i el numero de parlants de cada una de les llengües (valenciana i castellana) atenent a les arees territorials identificades en l'un i l'atre idioma.

La solucio, si es te este tema de la dualitat llingüística per un problema, es la cooficialitat dels dos idiomes:

De l'esperit mateix, de l'essencia del nacionalisme s'extrau la solució amplia i conciliadora: la cooficialitat per als dos idiomes. [22]

Qualsevol atra solucio considera que seria una imposicio d'un idioma sobre l'atre i decidir la primacia d'un sobre l'atre “repugnaria el criteri nacionalista, que es d'amplia llibertat i reconeiximent de drets per a tots els pobles”. [23] No s'oblida de fer una comparacio en uns atres pobles europeus que tenen una situacio similar.

Esta solucio es tan actual, llogica i conciliadora que es la mateixa que s'arreglè quan es confeccionà l'Estatut d'Autonomia, en l'arribada de la Democracia, i la que es manté posteriorment en la reforma estatutaria que es realisà en 2006 i arregla la Llei Organica 1/2006, de 1 de juliol, d'Estatut d'Autonomia de la C.V. Esta es una norma basica, el desenroll de la qual ha originat l'elaboracio de diferents lleis i decrets autonòmics al voltant del tema llingüístic.

Per una altra banda, esta qüestió tan lògica – la del bilingüisme- que deuria ser escrupolosament observada per les administracions autonòmica i municipal valencianes, dista molt de ser una realitat i dista més encara de que els referits poders públics apliquen la llei en equilibri i equanimitat a pesar de que, en alguns casos, són ells mateixos els qui han elaborat les distintes disposicions i normatives.

La Base quarta i quinta són columna vertebral d'aquella Declaració, puix els temes que s'aborden són crucials. Per una banda està el de la distribució de competències i la possible relació Estat central i València, i per una altra, el tema de l'idioma, abordat des del respecte a la diversitat i la necessitat de la cooficialitat de les llengües valenciana i castellana com a solució a la dualitat lingüística que el propi territori valencià comporta.

6. Base sexta

Es desenvolupa per Salvador Ferrandis Luna [24] i fa referència a la municipalitat. Diu:

Conseqüents amb la idea de respecte als organismes naturals, els municipis valencians fruiran de la seua autonomia, tenint el poder de constituir-se dins dels límits generals d'una llei municipal que procure, per a els ajuntaments la màxima eficàcia tècnica compatible amb els principis democràtics.

Ferrandis considera fonamental l'autonomia dels municipis i estima que la mateixa està concatenada en la pròpia essència del nacionalisme, el qual, llunt de constreñir als ajuntaments o inclús d'utilitzar-los com a correja de transmissió d'un poder central (incorpora per a denunciar açò una cita al respecte sobre el Ministeri de Governació de l'època), ha de favorir que el municipi –organització social bàsica i prolongació de la família– gaudi d'una vida totalment autònoma a nivell polític i també econòmic.

Els municipis “no són per a nosaltres meres creacions de la llei, sinó natural manifestació de la sociabilitat humana en els primers i més robustos graus de son desenvolupament, extensió lògica de la família i amb suficient sobeïria, per a suplir en tots els ordres de la vida la insuficiència individual.” [25]

Esta base constitueix part del programa polític, en lo que a municipalisme es refereix, d'Unió Valencianista Regional. Després de l'exaltació del “fet municipal” i d'indicar quina hauria de ser la manera d'elegir els representants en els ajuntaments (propon el sufragi universal), passa a senyalar que és el municipi qui ha d'oferir i garantir determinats serveis ocupant-se de la seua gestió. En eixe esperit de modernització que suposa el canvi de segle i les seues primeres dècades, també inclou un reconeixement al funcionariat i a la necessitat de que este tinga l'adequada formació i especialització, per a la qual cosa demana la creació d'un Institut que compleixca en eixa funció formativa.

A la fi centra en sis punts les aspiracions del nacionalisme valencià en relació a la política municipal, i que, resumint els enunciats, són:

1. Ple reconeixement de la personalitat municipal i la seua autonomia a nivell organisiu i d'exercici de les seues facultats.
2. Establiment d'un Estatut municipal valencià que marque les línies generals d'actuació i que en qualsevol cas actue com a en aquells municipis en els que la governació entranye major complexitat, i que inclús tinga la facultat d'intervenció en general en tots els municipis.
3. Establiment d'un règim electoral per a la constitució dels ajuntaments, basat en la democràcia i en l'universalitat.
4. Dotar-los d'una Facenda que garanteix el seu funcionament i independència econòmica.
5. Municipalisació dels servicis que garanteixquen solvència econòmica, tenint present el principi de cooperació entre municipis o en unes altres instàncies públiques i també privades.
6. Creació d'una institució destinada a la formació dels funcionaris de l'administració local.

La proposta no està exenta d'actualitat puix la vida municipal és la que genera directament el ciutadà i ha de ser l'administració local la que deu ser-li més propera.

Així i tot en el nostre organigrama administratiu hui existix un altre escaló, el que representen les mancomunitats de municipis (en general com una suma d'esforços per a gestionar adequadament algun servei).

Des d'una òptica nacionalista també actualment el municipi és una cel·la bàsica de tot l'aparat administratiu i, si bé hi ha superestructures necessàries, encara s'ha de solventar el tema de la comarcalització i de l'estructuració del territori per tal d'una millor articulació i eficàcia, a l'hora que n'hi ha unes altres estructures que, en benefici d'eixa vertebració territorial que cohesione el sentiment de pertinença a la Patria valenciana, s'haurien de fer desaparèixer; este és el cas de la divisió provincial.

Són molts els qui indiquen -i en uns altres territoris de l'Estat espanyol ja s'ha fet que l'estructura provincial no deuria ser més que una mera distribució administrativa a efectes de l'Estat, buida de qualsevol competència i de mijos; administració que per a canviar-se requeriria d'una reforma constitucional. Si l'administració provincial -les Diputacions- desapareguera, s'estalviaria una administració innecessària i que en el cas valencià resulta alienadora alhora que un element distorsionador que frena la potenciació d'una autèntica consciència nacional valenciana.

7. Base septima

Comentada per Maximilià Thous Orts [26], diu:

Reconeixent les varietats locals de l'antic Regne de Valencia o conseqüents amb el criteri descentralisador, el Estat Valencià respectarà les varietats provincials u comarcals, quan els respectius municipis les consagren per unions o mancomunitats entre ells.

En un principi pot entendre's com un complement del municipalisme tractat en la Base anterior, i aixina ho reconeix el propi autor, pero en realitat es un poc mes; es tracta dels diferents graus d'organisacio social -ell els nomena "graons", aço es, escalons- , els quals van des de la base, que es la familia, fins a l'Estat. En els llocs intermijos s'ocupa del municipi, despuix, de la comarca (fa una important defensa com a agrupacio natural i voluntaria, i inclus planteja la formula de les unions o mancomunitats, conformades voluntariament per diferents municipis, com la preferible manera d'estructurar-se administrativament) i, en acabant de bandejar el terme provincial (entenent la provincia com una imposicio perniciososa que era, i es), l'ultim escales ha de ser l'Estat valencià, aquel que permetrà la vertebracio de tota la societat valenciana.

...estem pujant la gloriosa escala que, fonamentada en l'incommovible base del reconeiximent dels drets individuals, ha de dur-nos fins a la lliure restauració de nostre Estat valencià. [27]

Destaquem, despuix de la familia i el municipi, el tercer escales: un organisme natural se dibuixa ací i enllà acusant linies perfectament delimitades. [...] Son les varietats locals, les comarques, apuntades per la naturaleza i siluetades per el constant treball dels hòmens que en elles viuen.

La comarca no es arbitraria creació del poder central. No ha segut dividida, clasificada i titulada per el capritxo d'un ministre. Es organisme natural i espontani. [28]

La llengua valenciana i les seues varietats fonetiques i dialectals, l'economia predominant, les mateixes particularitats de les nostres gents son les que conformen eixes unitats territorials -i espirituals-, per lo que "Els valencianistes, conseqüents sempre amb el criteri descentralitzador havem de respectar eixes comarques i desitjar que els respectius municipis les consagren per mij de Unions o Mancomunitats." [29]

Respecte de la divisio provincial s'esplaya indicant l'arbitrarietat de la mateixa i aclarint que, sent el resultat d'una imposicio d'un estat central, es "dibuixa sobre el mapa en la llapisera d'un ministre de la Governació, lo bastant capritxós per a destroz a son gust la major part d'Iberia o lo prou mal intencionat per a lligar en un mateix llas a gents de distint esperit a fi de paralizar posibles moviments de protesta contra la tiranía de la absorbent politica centralista." [30]

Esta crítica es fa més dura quan aborda el tema del “centralisme” de València (ciutat i àrea central) respecte de Castelló o Alacant. El nacionalisme que representa es sustenta en el criteri descentralitzador i mai seria col·laborador ni coparticip d'eixe pretes centralisme, teoria esta que només ha produït desvertebració i desunió entre el poble valencià, assegura. Una presunció, eixa del poder acaparador de la ciutat de València i de la seua àrea més propera, que segons ell només es potenciada pels qui neguen o reneguen de l'identitat del poble valencià i col·laboren en projectes realment centralistes i centralitzadors aliens al conjunt patrimonial dels valencians. Maximilià diu: “Per a que alacantins i valencians conviuen hi ha que anar a Madrid”, criticant l'absurd ¿o, més bé, deslliberat? traçat ferroviari que llavors negava –i encara hui- la comunicació directa entre les dos capitals valencianes, i que prima que a abdos, valencians d'una i d'altra latitud, els resulte més fàcil trobar-se en la capital de l'Estat central.

Acaba en uns paràgrafs molt interessants en els quals afirma:

Per al desenvolupament de tot el pla de reivindicació es convenient respectar la actual situació del antic regne de València. [...] L'Estat valencià no ha de mesurar la seua potencialitat per la quantitat de kilòmetres del seu territori, sinó per la cohesió voluntaria dels seus components [...] La llum de la cultura valenciana és l'únic ímag que pot atraure-nos... [31]

La necessària revolució que ha de viure la nostra València per a seguir sent València passa per esmortir el poder provincial en favor del de la Generalitat i per potenciar el fet comarcal com a element vertebrador identitari, ans de que la despersonalització, la promoguda pels actuals partits centralistes i el seu poder de manipulació, incrementat pel constant adreçament fet a través del sistema educatiu, junt a la que se genera pel propi procés de globalització al qual estem abocats sense remei, acaben en l'identitat valenciana.

8. Base octava

Fon desenvolupada per Lluís Cebrian Ibor [32], i el seu enunciat era:

El Estat Valencià podrà mancomunar-se, per a fins concrets, amb altres Estats de la Federació, si ho estima convenient, conservant íntegra la seua personalitat.

D'entrada, en anterioritat ja s'abordaren els matisos en els que s'usa el terme Estat aplicat a València. Una concepció esta que arranca dels drets intrínsecs que li pertocuen a l'individu, el qual, pel fet de ser persona, té uns drets inviolables, entre ells el de “ser lliure”, així diu “se reconeix que l'home deu ésser lliure per a constituir-se dins de la plenitud de sa vida en Estat individual, i en aquest son propi cercle és ser independent per a fer i obtenir sense menysprea de la dignitat humana i el respecte degut als demés homes” [33]; i els pobles o entitats naturals –integrats per individus-, en convertir-se en entitats polítiques tenen dret a donar-se la seua llei i el seu Estat representatiu.

En justificar i explicar l'Estat valencià com a la forma política que pertocaria al Poble valencià, parla de la potestat que este ha de tindre per a convindre associacions en unes atres nacions naturals a fi de complir, adequadament i millor, assunts socials, economics, politics, socials i llingüistics... Cebrian Ibor diu:

A l'Estat valencià, orgue a on deu repercutir la substantivitat del nostre poble, essent esclat de son esperit, el volem ab l'independencia necessaria per a arribar a la associació, unió o mancomunitat ab altres Estats nacionals o regionals que perseguixen idéntics i armonitzables fins concrets. [34]

Eixa possibilitat de federacio queda clara –sobre fins concrets- i s'especifica en el document sense merma de la propia personalitat. Eixes possibles associacions o federacions –“reconegut per la federacio espanyola que constituïxca”- les eixemplifica en determinats possibles casos, en uns per similituts llingüístiques, en uns atres per interessos agricols i comercials.

Molt de bona voluntat es lo que planeja en la manera en que aborda eixos possibles agermanaments en diferents arees i en funcio de determinats interessos, possiblement comuns, com hem dit; aixina ho fa en Catalunya, Balears o el Rosello, puix indica que llingüísticament, les llengües d'estos territoris son germanes i provenen d'un orige comu i es podien fer coses comunes; pero tambe planteja l'agermanament en arees com Murcia, puix es podria mancomunar Valencia per interessos economics (agricola i comercial) principalment, i no vol renunciar a que estes associacions pogueren ser-ho en Castella i Arago, no debades son llimits naturals.

Aixo si, es manifesta critic i feroç respecte del centralisme uniformisador que talla les ales del desenroll i progrés a qualsevol poble, mentres que argumenta que l'exteriorisacio del sentiment societari per part dels Estats nacionals implica el desenroll dels pobles, “la vida es varietat”.

L'escala de relacio no acaba en els pobles llimitrofs i l'amplia a base de circuls (etnos iberica, raça llatina...) fins arribar a l'Humanitat completa, per a finalisar en fer patent la necessitat d'adequacio dels estats a les realitats nacionals i per tant acabar en pobles partits per fronteres, al cap i a la fi artificials. Reaferma la necessitat de l'existencia d'un Estat federat o confederat hispanic, en el qual tindria la seua rao de ser la nacionalitat valenciana, aixo si, en sobirania nacional per a decidir unions o mancomunitats en uns atres estats.

Una base complexa, pero que en conclusio parla de dotar de capacitat juridica al poble valencià per a constituir-se en un estat i confederar-se en uns atres, sempre en el marc d'una Federacio o Confederacio iberica puix enten que no es pot oblidar el marc internacional] i les possibles relacions en uns atres Estats que nomena forts.

III A modo de conclusions

1. La Declaracio Valencianista, es un document en un contingut molt avançat per a ser assumit per una societat valenciana gens reivindicativa i sempre sumissa, a nivell politic, a les directrius i decisions marcades pels forums de l'Estat central. La falta d'una classe dirigent s'evidenciava llavors, i tambe ara, en la manca de poder politic -tambe economic i social- en l'Estat.
2. Les Bases conecten en tot allo que aconteny socialment i politicament, inclus a nivell internacional, i vol donar una resposta valenciana a les aspiracions pel reconeiximent de les minories nacionals, qüestio que emana clarament dels "Catorze Punts", de la Declaracio o Discurs de Thomas W. Wilson.
3. En huit punts, i en el desenroll dels mateixos, se marquen les pautes d'un valencianisme que es va dotant, en este, i en uns atres documents, d'un corpus ideologic en els qual poder dissenyar un futur valencià regit pels propis valencians.
4. La confeccio i desenroll de la Declaracio supon la confluencia de distintes personalitats, moltes d'elles procedents de la burguesia i intelectualitat, classes que habitualment no es mouen ni s'han mogut mes que pels seus interessos economics i d'estatus personal, i que aci es comprova que actuen com a un colectiu que treballa per un projecte conjunt, un projecte per al Poble Valencià.
5. Supon una visio nova, que supera les tradicionals, de l'Estat, el qual s'organitzarà de manera federal o confederal i que sera l'aglutinador dels atres estats o nacions iberiques.
6. Se proclama a Valencia com un Estat, el qual ho es perque l'assistixen raons historiques, del dret i de la cultura, alhora que es procura per la vertebracio territorial i es fa mencio especifica de la llengua valenciana, idioma autocton i element substancial que configura gran part de l'idiosincrasia del Poble Valencià.
7. Alguns dels punts de la Declaracio, o mes be dels comentaris que la complementen, deixen una porta oberta a federacions i punts d'encontre, que podrien ser llogics en territoris en els quals es tenen majors afinitats. No hem d'oblidar que molts d'estos personages estaven sense dubte imbuïts per aquell esperit de la Renaixença que buscava la germanor baix el paraigües del llemosinisme o d'una historiografia romanticista que exaltava la mitologia. Tambe alguns ya vivien obnubilats pel catalanisme politic i cultural i pronte es convertirien en els difusors i representants d'aquell moviment en terres valencianes.
8. Alguns dels personages que glossen la Declaracio feren virages poc comprensibles, a no ser que es vegen encardinats en el context de la Dictadura o del colaboracionisme en el catalanisme clandestí. Tant en un cas com en un altre renunciaren a una estricta obediencia valenciana i a dur avant alguna d'aquelles propostes que gestaren.

A banda de tot aço, en l'introduccio es parlava sobre la vigencia i actualitat de la Declaracio. Si es presta atencio als ultims moviments que ha realitat el "valencianisme tradicional", despuix de les ultimes debacles electorals dels partits regionalistes, es podrà comprovar que tambe s'està buscant arribar a uns principis d'acort que timidament busquen un respecte a la "valenciania", això si, en un marc que no desija trencar en l'espanyolisme ni consegüentment en el centralisme. Per una altra banda, el valencianisme nacionaliste, tan minoritari com sempre, tambe ha pegat, o està pegant, passos en un intent de confluïr i treballar en un mateix sentit, pero en una finalitat irrenunciable, conseguir el respecte de les altres cultures i nacionalitats que conformen Espanya i el mon, alhora que defensar i potenciar aquells valors i elements que nos fan singulars entre els pobles, i nos fan Poble Valencià.

L'experiment s'ha iniciat, pensem que en algun cas massa timidament en els seus plantejaments, pero confiem en que si prospera almenys ho faça en el mateix sentit i nivell que conseguiren les Bases de la Declaracio Valencianista de 1918, aço es, sense renunciïes i posant les mires en lo mes alt, lo qual ha de supondre conseguir un autogovern ple i la participacio social en les grans decisions politiquies, hui reservades a una casta politica sucursalista que tira ma constantment del victimisme i de l'agravi per a validar les seues actuacions i sobretot justificar els seus estrepitosos fracassos.

En tot est argumentari queda fora el sector procatalaniste de la nostra societat, puix, cinicament, al mateix temps que denuncia l'ingerencia que suponen el centralisme, renuncia al dret que a Valencia li correspon com a poble lliure a no estar tutelat ni a quedar somes a ninguna orbita politica i cultural diferents a la propia valenciana per la qual cosa el seu discurs queda fora de l'estudi del moviment valencianiste.

Notes:

[1] Joventut Valencianista (JV), el primer grup obertament nacionaliste de Valencia, fon fundat en 1908 per sectors radicalisats del Centre Regionaliste Valencià, dirigits per Miquel Duran, Marià Ferrandis i Agulló, Salvador Ferrandis i Luna, Enric Navarro i Borràs, Adolf Pizcueta Alonso, Vicent Tomàs i Martí, Ignaci Villalonga i Villalba, Eduart Martínez-Sabater i Seguí i Jacint Maria Mustieles. Intentà valencianisar els partits polítics existents, pero fracassà. En 1918 este grup redactà i feu publica la Declaracio Valencianista en la qual s'establien les relacions en l'Estat central i s'exigia l'autonomia política i administrativa de la Patria Valenciana, una Facenda propia, l'ensenyança i la restitucio social de la llengua valenciana, el municipalisme com a base de l'organisacio administrativa, etc. Joventut Valencianista, ancorada en part en posicions pancatalanistes, fon dissolta durant la Dictadura de Miguel Primo de Rivera i molts dels seus membres se'n passaren a Esquerra Republicana del P.V. (1933). Acabada la Guerra Civil molts prosperariren junt al nou regim. Eixe nucleu de jovens fon el mateix que es va opondre en rotunditat a que la festa dels Jocs Florals -edicio de 1915- fora glossada per un mantenedor andalus que no sabia parlar en valencià.

En els anys 90 del passat segle es va refundar per jovens nacionalistes d'Unio Valenciana, partit del qual, per disidencies en la direccio, ixqueren o foren expulsats, i molts realisaren una aproximacio cap a posicions pancatalanistes, de tal manera que uns han acabat tambe en politica en militancies ben extremes i incongruents respecte de l'orige que de nou gestà esta nova Joventut Valencianista, acabant be en el Bloc, be en el PP.

[2] Aixina ho arreplega el secretari de la Fundacio Mata de Jonc, en la Nova Declaracio Valencianista de 1998, editada en colaboracio en Joventut Valencianista en 1998.

[3] Thomas Woodrow Wilson (1856-1924). S'arrepleguen, en el referit discurs, diverses referencies relatives a les nacionalitats i al dret d'autodeterminacio dels pobles. Foren basics, eixos punts, per a la reconstruccio del continent europeu despuix del conflicte belic que supongue la I Guerra Mundial. Wilson, 28 president dels EE.UU., en 1919 rebe el premi Nobel de la Pau.

[4] Eduart Martínez-Sabater i Seguí (Chest 1896-Valencia C.1946). Politic. Estudià Dret en l'Universitat de Valencia i es dedicà en la seua joventut a la pintura, destacant com a caricaturiste i retratiste en el seudonim "Dito". S'inicià en la politica en la societat Joventut Valencianista, colaborant en les pagines de La Correspondencia de Valencia. Durant la Dictadura de Primo de Rivera fon diputat provincial i director del Manicomi Provincial. Quan es proclamà la segona Republica passà a dirigir La voz valenciana, diari monarquic que hague de suspendre la seua aparicio degut a l'assalt sofrit en els seus tallers. Elegit vocal del Tribunal de Garanties Constitucionals, en esclafir la Guerra Civil en 1936, es va vore obligat a refugiar-se en l'embaixada de Chile, conseguint passar poc despuix a la zona de Franco.

Fon director de numero del Centre de Cultura Valenciana i, des de 1939, deca del Colege d'Advocats de Valencia. De la seua epoca regionalista es el llibre Claridad. (Gran Enc. de la Región Valenciana. T. VII, p. 37)

[5] El pensament valencianiste. Declaració oficial i comentaris. Publicacions de la Unió Valencianista Regional. p. 5.

[6] Op. Cit. p. 6

[7] Op. Cit. p. 7

[8] Op. Cit. p. 8

[9] Ignaci Villalonga i Villalba (Valencia C. 1895 - Benicassim 1973). Financer i politic. Es doctorà en Dret per l'Universitat de Deusto en 1915, i en 1916 fon editada la seua tesis doctoral Régimen municipal foral valenciano. Los jurados y el Consejo. En 1919 publicà l'opuscul Substantivitat del valencianisme. Va presidir la Cambra de Comerç de Valencia (1927-1930) i la Junta d'Obres del Port (1935). La seua participacio i actuacio politica es remarcable, com a dirigent de l'Unio Valencianista Regional, i com a Diputat a Corts espanyoles per Castello de la Plana i pel partit de Lluís Lucia, la Dreta Regional Valenciana.

Fon membre destacat de Lo Rat Penat (vicepresident en 1927) i del Centre de Cultura Valenciana, en el qual ingressà en 1928. Fon un dels firmants de les Bases del 32.

En 1935, durant el regim de suspensio de la Generalitat catalana, el govern espanyol el nomenà Governador General de la regio catalana. Villalonga dimití del carrec que només eixerci dos setmanes.

Fon una de les personalitats més internacionals i també més influents en el sector bancari, estant lligat al Banc de Valencia i a nivell espanyol al Banc Central, del que fon president en 1943. En 1956 li fon concedida la Medalla d'Or de la ciutat de Valencia i en motiu d'aço li fon oferit el llibre d'homenage Pensamiento y acción. (Gran Enc. de la Región Valenciana. Tom IV, p. 487; "Ignacio Villalonga: mucho más que un mecenas", article de Federico Martínez Roda publicat en el diari Las Provincias, de 17 de maig de 2007).

[10] El pensament valencianiste... p.9.

[11] Op. Cit. p. 10 i 11.

[12] Josep García Conejos. Advocat, vicepresident de Joventut Valencianista en 1910 i president de la dita entitat en 1917.

[13] El pensament valencianiste... p.12.

[14] Op. Cit. p. 12.

[15] Op. Cit. p. 13.

[16] Op. Cit. p. 13.

[17] Eduart Martínez Ferrando (Valencia C. 1883 - 1935). Escriitor (germà de Daniel Martínez Ferrando, també escriitor i catedratic en l'Escola de Comerç de Palma, i d'Ernest Martínez Ferrando). Estudià Dret i Filosofia i Lletres en l'Universitat de Valencia. Es u dels principals protagonistes del resorgiment del nacionalisme valencià a través dels seus articles i de la seua activitat en l'Academia Juridica Escolar i Joventut Valencianista, entitats de les que era soci fundador. Fundà els semanaris Valencia Nova (1913) i Patria Nova (1915) i col·laborà en La voz de Valencia, Las Provincias, La Il·lustracio Catalana, Joventut Valencianista, La Correspondencia de Valencia, La Veu de Catalunya, El Papagayo o La Mainada. Obres seues son Solidaridad y regionalismo, 1908, Síntesis de criteri valencianista, 1918, un treball monogràfic sobre l'Archiu Municipal de Valencia en 1919, La Casa de la Generalitat del Regne de Valencia, 1920, basada en el llibre del mateix tema de Martínez Aloy, La industria de la seda, 1933, i Cuatro industrias valencianas de abolengo, que tracta de la blanqueria, el moble, la ceràmica i la seda. Esta obra fon editada, sense signatura, per la Cambra Oficial de Comerç, Industria i Navegacio de Valencia. Com algun altre membre que donà forma a la Declaracio, patia un fort complex d'inferioritat filocatalana, i com a prova de tal complex, que prete siga el del Poble Valencià, nomes s'ha de llegir la seua conferencia Sintesi del criteri valencianista editada en 1918 per la Joventut Valencianista de Barcelona. Causà baixa en Lo Rat Penat en enfrontar-se en Josep Mª Bayarri per estes qüestions identitaries. Fon firmant de les Bases del 32.

[18] El pensament valencianiste... p. 15.

[19] Op. Cit. p. 15 i 16.

[20] Pasqual Asins Lerma (Valencia C. 1896 - Benimaclet 1948). Escriitor i poeta. Eixerci la carrera de Magisteri i presidi l'entitat Nostra Parla. Col·laborà en el semanari El Camí, en el que redactà la seccio pedagogica i fon un dels promotors de l'Associacio Protectora de l'Ensenyança Valenciana, que impulsà i reivindicà l'introduccio de la llengua valenciana en l'escola. Escriví en les revistes La Coronació de Nostra Patrona, Taula de Lletres Valencianes i Foc i Flama, coincidint en estes dos ultimes publicacions en Carles Salvador i en Navarro Borràs, entre uns altres poetes i escriitors. Publicà un recull poetic titulat Melodies (1916). Algunes de les seues composicions aparegueren soltes o disperses en diferents publicacions. En 1949 fon feta una edicio postuma que reuni les seues Poesies. Firmant de les Bases del 32 i simpatisant d'Accio Nacionalista Valenciana va pertanyer a Lo Rat Penat, entitat en la qual col·laborà.

[21] El pensament valencianiste... p.18.

[22] Op. Cit. p. 19.

[23] Op. Cit. p. 19.

[24] Salvador Ferrandis Luna (Viver 1891 - Madrit 1954). Advocat i escriitor. Al poc de naixer la seua familia es traslladà a la Vila Nova del Grau on s'establiren. Estudià Dret en l'Universitat de Valencia i fon advocat de l'Estat.

Amic de José Calvo Sotelo, fon nomenat per este governador del Banc de Credit Local i ocupà diversos carrecs juridics i economics en Tabacalera Espanyola S.A., Companyia Transmediterranea i en la Companyia Auxiliar de Comerç i Navegacio (AUCONA). Com a Delegat del Patrimoni Artistic Nacional començà en Valencia la repristinacio de la Seu Metropolitana i del Claustre i Sala Capitular del convent dels dominics tambe de la capital. Colaborà en publicacions periodiques com Patria Nova (1915) i contribuï, junt a Eduart Martínez Sabater, a ancorar cap a la dreta a La Correspondencia de Valencia; col·laborant en el nou regim. Te diversos estudis i obres publicades com Valencia roja (1938), La hora de la economia (1939), Valencia gòtica: estilos de la ciudad... (1950), Urbanismo (1951), sobre Ausias March i Sant Vicent Ferrer.

[25] El pensament valencianiste... p. 25.

[26] Maximilià Thous Orts (Pravia 1875 - Valencia C. 1947). Periodiste, escritor i realisador cinematografic. De pares valencians -Murla-, naixque accidentalment en Asturies, pero vixque des d'infant en Valencia, ciutat en la que cursà estudis de Dret, encara que seria el periodisme la seua principal dedicacio (escriu en El Correo de Valencia i El Correo i dirige La Correspondencia Valenciana el qual feu orgue oficios del seu partit, Unio Valencianista Regional). Colaborà en diverses publicacions periodiques, com El Paller, i fundà en 1912 el semanari humoristic El Guante Blanco. Conreà la poesia i obtingue la Flor Natural dels Jocs Florals de Valencia organissats per Lo Rat Penat en 1901, tambe fon premiat per L'escala florida (1911) pel Circul de Belles Arts. Es autor de Aladroc (1936), un cançoner d'accent popular, i escriu moltissims llibrets de falla i una conferencia sobre La cobla valenciana. Estrenà diverses obres teatrals -abarca des del sàinet a la comedia i la sarsuela-; en esta faceta es destaquen obres com La casita blanca, Moros y cristianos, De Carcaixent y dolces, Portafolio de Valencia, Ama, hi ha foc, A la vora del riu mare, El dragó del Patriarca... En 1923 rodà La bruja, posteriorment La Dolores, La alegría del batallón, Nit d'albaes (pelicles mudes que filmarà en la decada dels anys 20). Durant la Segona Republica fon director del Museu Valencià d'Etnografia i Folklor, del que havia segut promotor, trayectoria que frustrà la Guerra Civil. Es l'autor de la lletra (en castellà i valencià) de l'himne que compongue Josep Serrano per a l'Exposicio Regional Valenciana de 1909, i que despuix es convertiria en Himne Regional. Es manifestava partidari de l'us del valencià popular, fet que l'enfrontà en polemica en Teodor Llorente i alguns escriptors ratpenatistes partidaris de la tendencia mes arcaissant sobre l'ortografia i lexic valencians. Firmà les Bases ortografiques del 32.

[27] El pensament valencianiste... p. 28.

[28] Op. Cit. p. 28.

[29] Op. Cit. p. 29.

[30] Op. Cit. p. 29.

[31] Op. Cit. p. 30.

[32] Lluís Cebrian Ibor (Valencia C. 1885 - 1941). Escriitor i erudit. Archiver de la Diputacio de Valencia i bibliotecari de l'Ateneu Mercantil de Valencia. Va pertanyer a la societat Lo Rat Penat, de la que fon vicepresident. Conreà una poesia d'estil llorentiniste i de tematica patriotica, arribant a conseguir la Flor Natural en els Jocs Florals de 1922. Tambe fon membre del Centre de Cultura Valenciana i col·laborador de Patria Nova i un dels firmants de les Bases ortografiques de 1932. Participà en el III Congrés d'Historia de la Corona d'Aragó. Entre els seus treballs historics i de documentacio destaca Los Fueros de Valencia (1925).

[33] El pensament valencianiste... p. 31.

[34] Op. Cit. p. 31.

Bibliografia:

- CUCÓ, A. i BLASCO, R. El pensament valencianista (1868-1939) Antologia. Edicions La Mangrana. Diputació de Barcelona, 1992.
- MARTÍNEZ FERRANDO, Eduard. Síntesi del criteri valencianista. Joventut Valencianista. Barcelona, 1918.
- MARTÍNEZ RODA, Federico. Varis articuls biografics en Las Provincias, publicats l'any 2007.
- Diccionari biogràfic. Alberti editor. Barcelona, 1966
- El pensament valencianiste. Declaració oficial i comentaris. Publicacions de l'Unió Valencianista Regional. Valencia, 1919.
- Gran Enciclopedia de la Región Valenciana. Mas Ibars Editores. Valencia, 1973
- Nova Declaracio Valencianista de 1998, Fundacio Mata de Jonc, editada en col·laboracio en Joventut Valencianista. Valencia, 1998
- Nuestra Historia. Tomo 7. Obra dirigida per Miguel Mas Ivars. Ediciones Aramo. Mas Ibars Editores. Valencia, 1980.
- "Viquipedia" i "Wikipedia", diferents entrades.
- Memoriavalencianista.cat (per a les fotos de Eduart Martínez Sabater i Eduart Martínez Ferrando).

Nota: S'han respectat els texts que es citen, tant en la seua forma ortografica com lexic, per a donar idea de quina manera escrivien la llengua valenciana els escriptors valencians de l'epoca, i que, com es pot comprovar, queden prou llunt de l'argot pseudovalencià que ha segut impost per llei en el sistema educatiu i l'Administracio actuals.

En Montroy, 23 de giner de 2010 Revisat en agost de 2013

